

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1826

Vragen van het lid **Karabulut** (SP) aan de Minister-President en de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *toeristische bedrijven die verdienen aan illegale nederzettingen in bezet Palestijns gebied* (ingezonden 4 februari 2019).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) en van Minister **Kaag** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking), mede namens de Minister-President (ontvangen 13 maart 2019).

Vraag 1

Kent u het bericht «Toeristische bedrijven zorgen voor uitbreiding van de illegale nederzettingen» over een rapport van Amnesty International?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 5

Hoe beoordeelt u de bevinding van de mensenrechtenorganisatie dat online bookingsbedrijven Airbnb, Booking.com, Expedia en TripAdvisor mensenrechtenschendingen tegen de Palestijnen aanwakkeren doordat zij honderden kamers en activiteiten aanbieden in Israëliische nederzettingen in bezet Palestijns gebied, inclusief Oost-Jeruzalem? Bent u het hiermee eens? Zo nee, waarom niet?

Bent u het met Amnesty Internationale eens dat met het bovengenoemde handelen de toeristische bedrijven VN-afspraken, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, schenden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe spreekt u deze bedrijven hierop aan?

Antwoord 2 en 5

Bedrijven hebben een eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid mensenrechten te respecteren. Het kabinet verwacht dan ook van alle Nederlandse bedrijven dat zij internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen door invulling te geven aan internationale normen zoals die zijn neergelegd in de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-

¹ Toeristische bedrijven zorgen voor uitbreiding van de illegale nederzettingen, <https://www.amnesty.nl/actueel/israel-bezette-palestijnse-gebieden-toeristische-bedrijven-zorgen-voor-uitbreiding-van-de-illegale-nederzettingen>, 30 januari 2019.

richtlijnen), waar de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* onderdeel van uitmaken. Het is vervolgens aan Nederlandse bedrijven zelf om te bepalen welke activiteiten zij ontplooiën en met welke partners zij samenwerken. Het kabinet verwacht van Nederlandse bedrijven dat zij in kaart brengen hoe zij via hun bedrijfsactiviteiten en hun ketenpartners verbonden zijn met risico's op mensenrechtenschendingen en deze risico's aanpakken en voorkomen. Hierover moeten bedrijven tot een afgewogen besluit komen waarover zij bereid zijn publiekelijk verantwoording af te leggen.

Het kabinet doet geen uitspraak over specifieke casussen. Partijen kunnen een melding doen van vermeende schendingen van de OESO-richtlijnen door bedrijven bij het Nationaal Contactpunt voor de OESO-richtlijnen (NCP).

Vraag 3, 6, 7 en 9

Deelt u de opvatting dat het stimuleren van toerisme naar illegale Israëlische nederzettingen bijdraagt aan hun bestaan en uitbreiding? Zo nee, waarom niet?

Acht u het handelen van Airbnb, Booking.com, Expedia en TripAdvisor in strijd met VN-Veiligheidsraadsresolutie 2334, waarin staten worden opgedragen onderscheid te maken tussen Israël en de illegale nederzettingen? Zo nee, waarom niet?

Bent u het ermee eens dat deze toeristische bedrijven moeten opkomen voor mensenrechten door hun aanbod in illegale nederzettingen in bezet gebied terug te trekken omdat oorlogsmisdrijven geen toeristische attractie zijn? Zo nee, waarom niet?

Bent u het verder eens met Amnesty International dat bedrijven moeten stoppen met zakendoen met de nederzettingen en regeringen daarom wetten moeten introduceren die import van goederen uit nederzettingen verbieden? Zo nee, wat doet u dan om producten uit illegale nederzettingen te weren?

Antwoord 3, 6, 7 en 9

Het kabinet spant zich in voor versterking van de (economische) betrekkingen met Israël binnen de grenzen van 1967. Op grond van het internationaal recht erkennen Nederland en de EU de Israëlische soevereiniteit over de sinds juni 1967 door Israël bezette gebieden niet, en beschouwen zij deze gebieden niet als een onderdeel van het Israëlische grondgebied. Nederland en de EU beschouwen Israëlische nederzettingen in bezet gebied als strijdig met internationaal recht en vormen een obstakel voor het bereiken van een twee-statenoplossing. Dit standpunt is overigens ook vastgelegd in EU-Raadsconclusies en is in lijn met VN Veiligheidsraad-resolutie 2334 (2016). Het kabinet is, in lijn met de EU, geen voorstander van een importverbod van goederen uit nederzettingen of maatregelen die leiden tot een boycot van deze goederen. De Nederlandse overheid ontmoedigt al jaren economische relaties met bedrijven in Israëlische nederzettingen in bezet gebied. Indien Nederlandse bedrijven aankloppen bij de overheid, worden zij over dit beleid geïnformeerd. De Nederlandse overheid verleent geen diensten aan Nederlandse bedrijven waar het gaat om activiteiten die zij ontplooiën in of ten behoeve van Israëlische nederzettingen in bezet gebied. Daarnaast informeert de overheid Nederlandse bedrijven actief in gevallen waarbij zij zelf is betrokken, zoals het bilaterale samenwerkingsforum. Het beleid is van toepassing op activiteiten van Nederlandse bedrijven, als die direct bijdragen aan de aanleg en instandhouding van nederzettingen of als die de aanleg of instandhouding ervan direct faciliteren. Het gaat hierbij om activiteiten in nederzettingen, activiteiten met bedrijven gevestigd in nederzettingen en activiteiten buiten nederzettingen die ten gunste komen aan nederzettingen. Het is uiteindelijk aan bedrijven zelf – en dat geldt dus ook voor Booking.com – om te bepalen welke activiteiten zij ontplooiën en met welke partners zij samenwerken. Zie ook het antwoord op vraag 8.

Vraag 4

Klopt het dat Booking.com, dat zijn hoofdkantoor in Amsterdam heeft, op zijn site 45 hotels en andere accommodaties in bezet Palestijns gebied aanbiedt en klanten (soms) misleidt door niet duidelijk aan te geven dat het betreffende aanbod zich bevindt in Israëlische nederzettingen? Wat vindt u hiervan?

Antwoord 4

Het kabinet heeft kennisgenomen van dit bericht. Het kabinet vindt het belangrijk dat consumenten op basis van volledige en juiste informatie hun beslissing kunnen nemen. De regels over oneerlijke handelspraktijken (afdeling 3a van titel 3 van boek 6 van het Burgerlijk Wetboek) gebieden handelaren om transparant en volledig te zijn in de informatieverstrekking. Ook is het handelaren op grond van deze wetgeving niet toegestaan om consumenten te misleiden over bestemming van een reis. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) is belast met het toezicht op deze regels. Op grond van het internationaal recht beschouwt Nederland de bezette Palestijnse gebieden niet als onderdeel van het grondgebied van Israël. Booking.com heeft in reactie op de rapporten van Amnesty International en Human Rights Watch te kennen gegeven dat het voortaan de aanduiding «Israeli settlement» zal gebruiken ten aanzien van accommodaties in Israëlische nederzettingen. Het is van belang dat dit consequent wordt door gevoerd om, in lijn met VN Veiligheidsraad-resolutie 2334 (2016), het onderscheid tussen Israël en de bezette gebieden te verduidelijken en helderheid te verschaffen richting consumenten. Dit sluit aan bij het standpunt van het kabinet.

Vraag 8

Is de Minister-President, die woensdag 6 februari spreekt met Booking.com, bereid om Booking.com tijdens dat gesprek te ontmoedigen zaken te doen met illegale nederzettingen? Zo nee, wanneer wordt dat dan wel gedaan?²

Antwoord 8

Het is aan bedrijven zelf om te bepalen welke activiteiten zij ontplooiën en daar verantwoording over af te leggen, en Booking.com heeft al te kennen gegeven voortaan de aanduiding «Israeli settlement» te gebruiken ten aanzien van accommodaties in Israëlische nederzettingen. Indien een bedrijf vragen heeft over het Nederlandse beleid omtrent Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) kan het daarover met het Ministerie van Buitenlandse Zaken in gesprek gaan.

---

² Minister-President Rutte bezoekt bedrijven en sociale projecten in Amsterdam, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/01/31/minister-president-rutte-bezoekt-bedrijven-en-sociale-projecten-in-amsterdam>, 31 januari 2019.